

MAATREGELENPROGRAMMA
WADDENZEE
2005 - 2010

waarin opgenomen

Handhavingsprogramma Waddenzee
2005-2010

Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied
20 juni 2005

COLOFON

UITGAVE

Commissie tot Uitvoering Beheersplan Waddenzee (CUBWAD) en
Wadden Handhavings Overleg (WHO)

EINDREDACTIE

Frans Maas, Rijkswaterstaat

FOTOGRAFIE

Rijkswaterstaat en Frans Maas

OPMAAK

Frans Maas en Rob Holleman

DRUK

Rob Holleman, Rijkswaterstaat

OPLAGE

100

INHOUD

	pag.
1 Inleiding	1
2 Doel en status	3
3 Maatregelen en activiteiten voor de periode 2005 - 2010	5
3.1 Natuur en milieu	5
3.1.1 <i>Natuur- en kustbeheer</i>	5
3.1.2 <i>Milieubeheer</i>	9
3.2 Menselijk gebruik	11
3.2.1 <i>Verkeer en vervoer</i>	11
3.2.2 <i>Energie</i>	13
3.2.3 <i>Civiele werken</i>	14
3.2.4 <i>Recreatie</i>	16
3.2.5 <i>Visserij</i>	18
3.2.6 <i>Militaire activiteiten</i>	20
3.3 Algemene beheersaspecten	21
3.3.1 <i>Algemeen beheer</i>	21
3.3.2 <i>Uitvoering wet - en regelgeving</i>	25
3.3.3 <i>Handhavingprogramma Waddenzee 2005-2010</i>	28
3.3.4 <i>Monitoring en onderzoek</i>	33
3.3.5 <i>Voorlichting en educatie</i>	36
Bijlagen:	
1 <i>Beleids- en internationale zaken</i>	1
2 <i>Overige relevante zaken</i>	6

1 Inleiding

Hierbij treft u aan het Maatregelenprogramma Waddenzee (MPW) voor de periode 2005 - 2010 met hierin opgenomen het Handhavingprogramma Waddenzee.

In dit MPW zijn de programmering en de rapportage van de verschillende acties samengebracht.

Deel 3 van de 3^e Nota Waddenzee (Planologische Kernbeslissing/PKB – Waddenzee) moet nog door het kabinet worden aangepast en aangeboden aan de Tweede Kamer. In de komende jaren zal er hard gewerkt moeten worden aan een nieuw integraal beheerplan Waddenzee waarin naast de uitwerking van de PKB ook de maatregelen voor de implementatie van de VHR en de KRW gestalte gaan krijgen. Wellicht kunnen ook de projecten uit het Waddenfonds hierin een plaats krijgen. Mede met het oog op al deze veranderingen is dit maatregelenprogramma alleen een bijgewerkt programma en is geen poging gedaan om uitputtend alle nieuwe activiteiten hierin op te nemen.

Maatregelenprogramma Waddenzee 2005 – 2010

Het eerste Maatregelenprogramma Waddenzee is uitgebracht bij het Beheersplan Waddenzee 1996-2001. Dit meerjarenprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd en beschrijft de acties, die de overheden willen uitvoeren als aanvulling op en nadere uitwerking van het beleid en beheer van de Waddenzee. Het MPW is opgesteld op basis van het bestaande en voorgenomen Waddenzeebeleid en het hieruit voortkomende beheer en heeft betrekking op gezamenlijke acties waarover tussen de betrokken overheden overeenstemming bestaat.

Foto 1 Harlingen

In dit (tiende) Maatregelenprogramma Waddenzee 2005-2010 zijn de lopende acties van 2005 geactualiseerd en zijn de acties voor de komende vijf jaar (2006 tot en met 2010) geprogrammeerd. De waddenoverheden hebben de intentie om de lopende acties af te ronden. Het aantal nieuwe acties is dan ook beperkt en verdere acties worden verwacht in het kader van een nieuw Beheerplan Waddenzee. Op basis van dit nieuwe Beheerplan, dat pas na de vaststelling van de PKB in oktober 2006 (laatste officiële planning VROM) wordt opgesteld en vervolgens door het Regionaal Coördinatiecollege Waddenzegebied (RCW) kan worden vastgesteld, zal ook een nieuwe start van het MPW worden gemaakt.

Dit MPW heeft nog een koppeling met het eerste Beheersplan Waddenzee (1996), maar bevat ook enkele andere (eenmalige) acties. Zo is besloten om o.a. een aantal acties die voortkomen uit de verschillende Trilaterale Regeringsconferenties en de Derde Nota Waddenzee (PKB, deel 3, 2001) op te nemen in dit Maatregelenprogramma. Acties voor de overheden, die buiten de bevoegdheid vallen van het RCW zijn ter informatie in de bijlagen opgenomen.

Handhavingsprogramma Waddenzee 2005 - 2010

In mei 1996 is het Waddenhandhavingsoverleg (WHO) ingesteld om de handhaving van wet- en regelgeving op de Waddenzee te coördineren. Daartoe is in 1997 de 'Nota Handhavingsbeleid Waddenzee' uitgebracht en is er sindsdien jaarlijks een 'Handhavingsprogramma Waddenzee'.

In overeenstemming met de andere acties in het MPW gelden de acties in het Handhavingsprogramma WHO eveneens voor de periode 2005 tot en met 2010. Het Handhavingprogramma Waddenzee is als hoofdstuk (3.3.3) in dit MPW opgenomen.

2 Doel en status

Het MPW geeft aan welke overheid verantwoordelijk is voor de uit te voeren maatregelen, wat dit aan externe kosten met zich meebrengt en wat de planning is van de activiteit. Ook de meewerkende instanties worden genoemd.

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de genoemde maatregelen berust bij één van de waddenoverheden, veelal in samenwerking met andere instanties. De betrokken overheden nemen hierbij een inspanningsverplichting (ook in financiële zin) op zich voor het uitvoeren van de opgenomen maatregelen en acties. De eerste jaren (uitvoering 2005 en planning 2006) zijn hierbij het meest concreet en zijn taakstellend.

In het MPW zijn maatregelen opgenomen die in het pkb -gebied zelf genomen worden en die daarbuiten zijn alleen opgenomen voor zover er een direct verband bestaat met de bescherming of het beheer van de Waddenzee. Het MPW wordt jaarlijks geactualiseerd onder verantwoordelijkheid van het RCW. Het RCW zorgt tevens voor afstemming binnen het programma.

Het doel van het MPW is:

- * het geven van inzicht in wat er zich met betrekking tot de Waddenzee in de planperiode zal gaan afspelen en de samenhang tussen de verschillende activiteiten;
- * het bieden van een kader voor overleg tussen de verschillende overheden over de (beheers)activiteiten en de onderlinge afstemming;
- * het geven van een basis voor de interne planningcyclus en het werkprogramma van de verschillende waddenoverheden;
- * het fungeren als actielijst voor de afzonderlijke overheden en
- * het selecteren van knelpunten waarvoor nadere besluitvorming of bijsturing nodig is.

Dit MPW 2005 - 2010 is vastgesteld door het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied (RCW) op 20 juni 2005.

Per maatregel is in het MPW de volgende informatie opgenomen:

- Korte rapportage/ verantwoording over vorige jaren.
- nr. benoeming maatregel/activiteit
- a. korte omschrijving
- b. jaar start en jaar einde uitvoering
- c. **eerstverantwoordelijke** en mede betrokken overheden. Ook andere, veelal particuliere, betrokken instanties worden genoemd
- d. (externe) kosten
- e. herkomst van de betreffende activiteit
- f. communicatie

Voor de genoemde acties in de bijlagen wordt volstaan met een korte beschrijving.

ad nr.

De nummering uit het eerste Maatregelenprogramma 1996-2001 en de volgende programma's is gehandhaafd. Nieuwe acties hebben een aansluitende nummering gekregen. De verantwoording van maatregelen, die in 2003 zijn afgerond, is weergegeven in het vorige MPW 2004 – 2009. De verantwoording van eerder afgeronde acties vindt u in de betreffende Rapportages, terwijl de verantwoording van de in 2004 afgeronde acties in dit MPW is opgenomen.

ad d.

Vermeld zijn slechts de met de uitvoering gemoeide externe kosten. Interne personeelskosten en andere interne kosten voor de uitvoerende overheden zijn niet vermeld. Geacht wordt dat daarin is voorzien.

Bij een aantal acties is hierbij nog opgenomen:

- * *In de begroting opgenomen*, hetgeen betekent dat het benodigde budget niet genoemd kan worden, maar wel door de trekkende overheid is gereserveerd;
- * *PM*, wanneer het reserveren van het benodigde budget voor de geplande periode nog de nodige aandacht moet krijgen;
- * *n.v.t.*, wanneer er geen externe kosten zijn voorzien.

ad e.

In dit Maatregelenprogramma zijn in elk geval de (voorgenomen) maatregelen en activiteiten opgenomen die voortvloeien uit de Tweede en Derde Nota Waddenzee (PKB, deel 3, tekst 2001) en voor zover relevant uit het Interprovinciale Beleidsplan Waddenzeegebied (IBW), het Beheersplan Waddenzee en het Nederlandse deel van internationale afspraken van Stade en Esbjerg.

ad f.

In 1997 is door het RCW het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW) vastgesteld, waarbij de handelwijze van de waddenoverheden over beleidscommunicatie, overheidsvoorlichting en natuur - en milieueducatie is vastgelegd. Voor de aangegeven acties zal de verantwoordelijke overheid de in dit Kaderplan beschreven handelwijze zo veel mogelijk aanhouden. Voor de overige acties zal uiteraard ook zoveel mogelijk het KCOW worden gehanteerd.

3 Maatregelen en activiteiten voor de periode 2005 - 2010

3.1 Natuur en milieu

3.1.1 Natuur - en kustbeheer

N12 Herstel gradiënten (brakwaterzones) Waddenzee

Langs de kust van de Nederlandse Waddenzee zijn in de loop der eeuwen vele natuurlijke overgangen tussen zoet en zout water verdwenen, onder andere door het aanleggen van sluizen, gemalen en dijken. De scherpe scheiding tussen zoet en zout water heeft nadelige gevolgen voor de natuur gehad: brakke getijde - milieus zijn nauwelijks meer aanwezig, veel trekvissoorten zijn uitgestorven dan wel gedecimeerd, en de nog bestaande zoet - zoutovergangen zijn zodanig abrupt dat zoutstress, gepaard gaande met het voorkomen van huidzweren, optreedt bij trekvissen. De autonome ontwikkelingen met betrekking tot zeespiegelstijging en klimaatverandering zullen de overgangen nog scherper maken.

Het landelijk beleid beoogt de zoet - zoutovergangen te behouden, te versterken en uit te breiden waardoor brakwaterorganismen en trekvissen kunnen terugkeren en de zoutstress onder trekvissen afneemt. Daarnaast wordt er gestreefd naar een door de betrokken partijen geaccordeerde en integrale visie m.b.t. zoet - zout overgangen binnen een regionaal zoet - zoutplatform in Noord Nederland.

Rapportage

In 2004 was bij Rijkswaterstaat, net als in 2003, een zeer beperkt budget aanwezig. Daardoor zijn bijna alle activiteiten in het kader van het Regionaal en het Nationaal Programma Zoet-zoutovergangen stopgezet. In de plaats van dit jaarlijkse budget voor het programma Herstel & Inrichting, waaronder onder meer Zoet-zoutovergangen vallen, heeft Rijkswaterstaat besloten dat in de jaren 2005-2010 een budget van 176 miljoen Euro komt, dat alléén uitgegeven dient te worden aan concrete projecten. De verschillende directies van RWS dienen hiervoor kansrijke projecten aan te leveren, die door een speciaal bureau worden beoordeeld, waarna toekenning van gelden kan plaatsvinden.

In 2004 heeft de eerste voorlopige ronde, geldend tot 2005 plaatsgevonden. In Noord-Nederland zijn daartoe de volgende projecten gehonoreerd: duurzame waterhuishouding Lauwersmeer, verdere ontpoldering Noord-Friesland Buitendijks, verkweldering Paezumerlânren, slufster Ameland, zoetwateruitsroom Noord-Friesland Buitendijks, natuurontwikkelingsplan Eems. Het betreft hier vooral de voorbereiding tot de daadwerkelijke realisatie van de plannen. Wanneer dit jaar niet aan specifieke voorwaarden, verschillend per project, kan worden voldaan, vallen wellicht enkele projecten af.

In 2005 zullen de projecten geselecteerd worden voor de periode 2006-2010. Deze zullen wel een definitief karakter krijgen. Hieronder vallen onder meer de aanleg van vispassages langs de Waddenzee kust.

Een aantal kleinere delen van het programma Gradiënten hebben in 2004 wel doorgang gevonden. Dit zijn: het gereedmaken van de Internetsite Gradiënten Noord-Nederland (af te ronden in 2005), het afronden van het rapport "Visintrek in het Zeehavenkanaal van Delfzijl", Verder heeft in 2004 heeft in het kader van het Regionaal Platform Zoet-zoutovergangen één (zeer geslaagde) middag met lezingen plaatsgevonden.

In 2004 is de Nota Ruimte verschenen. Hierin is een korte tekst opgenomen, die pleit voor het herstel van zoet-zoutovergangen. Het Nationaal Programma, zoals dat in concept was opgezet, is hierin niet opgenomen.

a. Het kabinet heeft in 2004 de Nota Ruimte uitgebracht. Hierin is deel 3 van het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) II met het Nationaal Programma Zoet – zoutovergangen opgenomen. Het rijksprogramma zal naar verwachting o.a. betrekking hebben op de Eems, het Lauwersmeer, Noord-Friesland Buitendijks en de vispassages bij de nieuwe spuisluis in de Afsluitdijk.

Voor 2005-2010 zijn Rijksgelden voor met name herstel- en inrichtingsmaatregelen (eventueel met co -financiering) voorzien die direct bijdragen aan doelen voor de Kader Richtlijn Water (KRW). In 2004 is hiertoe een plan voor maatregelen voor de periode van 2005-2010 opgesteld.

In 2005 verkeren deze plannen vooral in een verkenningsfase om deze in de daarop volgende jaren tot 2010 in uitvoering te brengen.

- b. 1996 - 2006
- c. **V&W**, LNV, Waterschappen, Provincies, Gemeenten en terreinbeherende instanties
- d. PM
- e. Beheersplan Waddenzee, NW4, Werkprogramma Stade en Derde Nota Waddenzee
- f. Beleidscommunicatie

Foto 2 parnassia

N16 Uitpoldering Noord - Fryslân – Buitendijks

Het is de bedoeling om het buitendijkse gebied tussen Zwarte Haan en Holwerd op termijn in te richten als een grootschalig kweldergebied. Een groot deel van de in totaal 4000 ha zomerpolders, kwelders en slikken is reeds door It Fryske Gea in beheer en/of verworven (ca. 3500 ha). Zo heeft de Dienst der Domeinen in 1999 ruim 2300 ha jonge kwelders en slikvelden aan It Fryske Gea in beheer gegeven. In een gebied van 135 ha zomerpolders (Noorderleegs Buitenveld) wordt momenteel een proef uitgevoerd met verkweldering. Het gebied is hiertoe in 2000 ingericht en 14 september 2001 door middel van het graven van drie

doorbraken (inlaten) in de zomerkade onder de invloed van de zee gebracht. Het deel dat is uitgevoerd in het kader van het programma EU - Life Natuur is hiermee eind 2000 afgerond. In het jaar 2000 is ten behoeve van de monitoring de uitgangssituatie (nulsituatie) vastgelegd en zal gedurende vier jaar worden gevolgd. Een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet is verleend voor het uitvoeren van de proefverkweldering.

a. Het gebied tussen Zwarte Haan en Holwerd zal worden ingericht als een grootschalig kweldergebied. De proefverkweldering is inmiddels een feit. Monitoring vindt plaats naar de effecten van deze verkweldering op sedimentatie en erosieprocessen (o.a. aanslibbingsnelheid), vegetatieontwikkeling van de nieuwe kwelder, verloop van de broedvogelstand, gedrag van de ganzen in een ruimer gebied (onder andere om eventuele overlast voor naastliggende eigenaren zichtbaar te maken), eventuele vernatting en verzilting op omliggende gronden.

Acties voor de komende periode zijn:

- Verder verwerving van ca. 450 ha particuliere gronden
- Uitvoering van het monitoringprogramma (2002 –2005)
- Continuering van de overlegstructuren (organisatie en deelname)
- Maken van inrichtingsplannen voor de overige zomerpolders van Noard-Fryslân Bûtendyks
- Uitvoering van deze plannen
- Maken van een visie en plannen voor de infrastructuur voor het recreatief mede - gebruik van het natuurgebied
- Realiseren van een bezoekerscentrum
- b. 1995 – einddatum o.a. afhankelijk van voortgang grondaankoop
- c. **It Fryske Gea**, Provincie Fryslân, LNV, V&W, VROM, Wetterskip Fryslân en de gemeenten Ferwerderadiel, Het Bildt en Dongeradiel
- d. Opgenomen in begroting
- e. Beheersplan Waddenzee, Werkprogramma Stade, Inrichtings- en beheersschets Noord - Fryslân Buitendijks
- f. Beleidscommunicatie

Foto 3 kwelders in Borkum (D)

N17 Onderzoek vestigingskans “Groot Zeegrass in de westelijke Waddenzee”

Na een aantal voorbereidende onderzoeken (1998 / 1999) en de opdrachtverlening (2000 / 2001) is in 2002 de herintroductieproef van Groot Zeegrass op het Balgzand van start gegaan. Met name het jaar 2003 is succesvol verlopen. Een groot aantal aanplanten hebben zich goed weten te ontwikkelen. In 2004 zijn voor het laatst aanplanten verricht. Voor meer informatie zie www.zeegrass.nl (knop herintroductie) en eerdere MPW's.

- a. Na een drietal jaren waarin Groot zeegrass op kleine schaal is aangeplant op het Balgzand, wordt in 2005 de kieming van de zaden en de ontwikkeling van de plantjes gevolgd. Na een succesvolle vestiging op de aanplantlocaties kan een verdere natuurlijke verspreiding van de soort over geschikte groeiplaatsen in de Waddenzee worden verwacht. Het project loopt tot begin 2006. De ontwikkelingen worden uitgebreid gemonitord en vastgelegd in tussenrapportages. In de loop van 2006 worden de resultaten tijdens een bijeenkomst gepresenteerd aan relevante overheden en belangenpartijen.
- b. 1998 - 2006
- c. **V&W** en LNV
- d. € 900.000,=
- e. Beheersplan Waddenzee en Derde Nota Waddenzee
- f. Overheidsvoorlichting

3.1.2 Milieubeheer

M9 Aanpak probleemstoffen t.b.v. water- en bodemkwaliteit Waddenzee

De Waddenzee moet voldoen aan het hoogste ecologische niveau. Dit houdt in dat water - en bodemkwaliteit zodanig moeten zijn dat de invloed van verontreinigingen, verstoring en gebruik een verwaarloosbare invloed heeft op de natuurlijke ontwikkeling van het watersysteem. Dit betekent dat de concentraties van verontreinigende stoffen kleiner zijn dan de streefwaarden (vergelijkbaar met Verwaarloosbaar Risico niveau (VR)).

Via monitoring van een groot aantal parameters wordt bepaald hoe de waterkwaliteit zich in het gebied ontwikkelt. De laatst uitgebrachte rapportage van deze toetsing behandelt het meetjaar 2002 en is getiteld: Werkdocument : Inventarisatie probleemstoffen in de Waddenzee en Eems-Dollard, meetjaar 2002. De resultaten zijn ook weergegeven in het Jaarboek Waddenzee 2002 en op de website: www.waddeninzicht.nl. De rapportage "probleemstoffen 2003" komt naar verwachting in mei 2005 gereed.

In 2003 is zowel in de Waddenzee als de Noordzee een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van brandvertragers, ftalaten en Pfos in deze watersystemen. Dit rapport is in maart 2005 gepubliceerd.

Foto 4 Texel

In 2003 is onderzoek verricht naar de menselijke belasting van het Waddengebied door scheepvaart en atmosferische depositie. In het kader van zowel het Emissiebeheersplan als de Europese Kaderrichtlijn Water bestond er behoefte aan een inventarisatie van de beschikbare informatie omtrent de bron scheepvaart en de aanvoerroute atmosferische depositie. De inventarisatie beperkt zich tot het Waddenzeegebied. De inventarisatie is vooral opgesteld om aan te kunnen geven

welke stoffen relevant zijn in relatie tot het bereiken van de milieukwaliteitsdoelstellingen. De kwantificering van de belangrijke geselecteerde stofstromen is in het programma voor 2005 opgenomen.

Naar aanleiding van het onderzoek wordt aanbevolen om de emissies vanuit de scheepvaart in beeld te brengen voor de stofgroepen PAK's, antifouling en zware metalen. Hierbij moeten de belangrijkste kennishiaten, zoals de mate van gebruik van stoffen nog ingevuld worden. Wat betreft de atmosferische depositie wordt aanbevolen om de emissies naar het Waddenzeegebied goed in beeld te brengen voor de stofgroepen PAK's, bestrijdingsmiddelen en (zware) metalen.

a. Jaarlijks wordt een overzicht gemaakt over welke stoffen gekwalificeerd zijn als probleemstoffen. Dit zijn stoffen waarvan de toetswaarde hoger is dan de streefwaarde of zelfs hoger dan het maximaal toelaatbaar risiconiveau (MTR). De resultaten van de toetsing worden jaarlijks in een werkdocument van het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) en in het digitaal Jaarboek Waddenzee (www.wadeninzicht.nl) gerapporteerd. In het Emissiebeheersplan, dat in 2004 is opgesteld door Rijkswaterstaat, directie Noord-Nederland, wordt een geactualiseerd overzicht opgenomen van de emissies naar de Waddenzee.

Er is nog een klein aantal (gemeten) stoffen waarvan de concentraties groter zijn dan de minimum kwaliteit (MTR = maximaal toelaatbaar risiconiveau). Dit is onder andere het geval voor aan sediment en zwevend stof gebonden tributyltin (TBT), gebruikt als aangroeiwerend middel in de scheepvaart en trifenylytin (TFT). Zowel voor het Emissiebeheersplan als voor de Kaderrichtlijn Water wordt onderzocht wat de bronnen van deze stoffen zijn en welke maatregelen nodig en mogelijk zijn om de concentraties te reduceren tot het verwaarloosbaar risiconiveau (VR).

- b. 1997-2007
- c. **V&W**, VROM, Provincies en Waterschappen
- d. Circa € 200.000,= per jaar
NW4, Beheersplan Rijkswateren II, Beheersplan Waddenzee en Derde Nota Waddenzee
- f. -

3.2 Menselijk gebruik

3.2.1 Verkeer en vervoer

VV7 Onderzoek vaarbepalingen

Voor delen van de Waddenzee, die vanwege hun natuurwetenschappelijke waarden in het bijzonder moeten worden ontzien kunnen verdere vaarbepalingen worden ingesteld. Deze actie actualiseren op het moment dat de nieuwe PKB is vast gesteld.

VV11 Beëindiging parkeerfaciliteiten offshore – installaties nabij Den Helder

Er mogen in de Waddenzee geen booreilanden en andere offshore –installaties worden geparkeerd. Het kabinet maakt hierop een uitzondering voor de bestaande tijdelijke parkeerfaciliteit in het Gat van de Stier tussen Den Helder en Texel. Op deze locatie mogen, in afwachting van onderhouds- en reparatiewerkzaamheden in de haven van Den Helder, maximaal twee offshore-installaties worden geparkeerd voor maximaal drie maanden per jaar. Alleen in noodgevallen kan tijdelijk sprake zijn van drie offshore-installaties en kan eenmalig verlenging van de termijn worden toegestaan met ten hoogste drie maanden. Deze tijdelijke faciliteit wordt binnen drie jaar beëindigd, te rekenen vanaf de inwerkingtreding van deze pkb. Het kabinet zal zorgdragen voor een alternatief buiten de Waddenzee voor het parkeren van booreilanden en andere offshore-installaties.

Foto 5 Eemshaven

VV13 Onderzoek drempelverwijdering vaarweg Noordzee-Harlingen

Door de provincie Fryslân is, mede namens de gemeente Harlingen en het bedrijfsleven te Harlingen, aan RWS gevraagd mee te werken aan de verdieping van de vaarweg Noordzee-Harlingen (brief d.d. 3 juli 2003). De afgesproken streefdiepte van de vaargeul zou hierdoor

moeten toenemen met 0,9 m, namelijk van NAP-6,6 tot NAP-7,5 m. Om dit te bereiken moeten enkele drempels verwijderd te worden, omdat de diepte van de vaargeul al grotendeels reikt tot NAP-7,5 m. Aangegeven is dat het benodigde baggerwerk kostenneutraal uitgevoerd kan worden als het gebaggerde zand verkocht wordt.

a. Het verwijderen van de drempels dat hier aan de orde is valt onder een incidentele verdieping die verder gaat dan de afgesproken streefdiepte en dus is, naast een afweging over mogelijke significante gevolgen voor de natuurwaarden, een onderzoek nodig naar de economische rendabiliteit.

Het onderzoek wordt in opdracht van Rijkswaterstaat Noord Nederland uitgevoerd door het RIKZ. Verwacht wordt dat het onderzoek (inclusief het onderdeel economische effecten uitvoering AVV) in het najaar van 2005 is afgerond.

b. 2004-2005

c. DGTL, RWS DNN en RIKZ/AVV

d. ongeveer € 100.000,--

e. Nota Zeehavens

f. Overheidsvoorlichting

3.2.2 Energie

Voor dit onderdeel zijn geen specifieke acties in uitvoering dan wel in voorbereiding.

3.2.3 Civiele werken

C9 Evaluatie huidige verspreidingslocaties baggerspecie

In vaargeulen maar vooral in havens bezinken jaarlijks grote hoeveelheden sediment. Dit leidt tot hinder voor de scheepvaart. Om vaargeulen en havens op diepte te houden wordt dit sediment weggebaggerd en als het schoon genoeg is in het oppervlaktewater verspreid. Het verspreiden van de baggerspecie in het oppervlaktewater heeft consequenties voor het systeem. De bodem wordt beïnvloed waardoor organismen door baggerspecie bedolven worden. Ook is er plaatselijk een toename van de troebelheid en kan sediment door recirculatie weer terugkeren naar de plaats waar het verwijderd is. Er wordt gestreefd naar een situatie waarin het baggeren en de verspreiding van baggerspecie uit de Waddenzee en de havens aan de Waddenzee slechts minimale effecten op het ecosysteem, w.o de primaire productie en andere functies van de Waddenzee en het Eems -Dollard estuarium hebben.

Foto 6 Zand opspuiten

Voor de beoordeling van de baggersverspreidingslocatie nabij Kornwerderzand is een integraal beoordelingssysteem ontwikkeld. Dit beoordelingssysteem zal nog getoetst worden voor baggerspecie dat vrij komt bij het onderhouden van de scheepvaartroutes in de Waddenzee.

Aan de hand het onderzoek naar de bodemfauna bij Kornwerderzand is onderzocht of de rijkdom van de bodemfauna af te leiden is uit abiotische kenmerken en is te voorspellen. De resultaten hiervan zijn niet hoopgevend en vastgelegd in het rapport: 'De rijkdom aan bodemfauna in de Waddenzee in relatie tot diepte en slibgehalte'.

Via de Eemsc commissie is door WSA-Emden gevraagd om een stortlocatie voor baggerspecie uit de Eems te zoeken die dichterbij ligt dan de huidige. Dit wordt gecombineerd met het zoeken naar een nieuwe locatie voor Groningen Seaports als alternatief voor de huidige stortplaatsen in de Bocht van Watum en de Mond van de Dollard (het Groote Gat).

a. Studie wordt uitgevoerd naar een mogelijke gezamenlijke verspreidingslocatie in het Eems-Dollard estuarium. De integrale beoordelingsanalyse wordt getest voor het verspreiden van onderhoudsbaggerspecie uit de scheepvaartroutes. In 2005 wordt er een proef uitgevoerd

en in oktober van dit jaar (2005) worden de resultaten van die proef bekend. Daarnaast wordt in mei 2005 een optimalisatiestudie naar verspreidingslocaties Waddenzee (door het RIKZ i.o.v. RWS NN) afgerond.

- b. 1997 - 2008
- c. **V&W**, LNV, Provincies en Gemeenten. De havenbeheerders zullen hierbij worden betrokken
- d. Circa € 185.000,=
- e. Beheersplan Waddenzee
- f. Overheidsvoorlichting

3.2.4 Recreatie

R8 Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

In de concept derde nota Waddenzee is beschreven dat op initiatief van de Waddenprovincies en -gemeenten een Convenant wordt opgesteld tussen rijk, provincies en gemeenten. Doel van dit convenant is het beheersen van de recreatieve druk op de Waddenzee. In 2004 is door de Stuurgroep Waddenprovincies een achtergrondnotitie voor dit onderwerp ontwikkeld. In deze achtergrondnotitie staan de problemen en oplossingsrichtingen op het gebied van de vaarrecreatie op de Waddenzee. Omdat de afspraak om te komen tot een Convenant Vaarrecreatie Waddenzee dateert uit 2001 is naar aanleiding van de besprekingen tussen rijk, provincies en gemeenten besloten het bestuurlijke draagvlak voor de ontwikkeling van een Convenant te peilen. Deze peiling vindt plaats in het voorjaar 2005. Naar aanleiding hiervan kan verder gegaan worden met de ontwikkeling van het Convenant.

- a. Op initiatief van de Waddenprovincies zal een convenant worden opgesteld tussen Rijk, Waddenprovincies en Waddengemeenten, gericht op het intergraal beleid voor het beheersbaar maken en houden van recreatie en toerisme op de Waddenzee. Een belangrijk onderwerp van het convenant wordt de jachthavencapaciteit. Daarnaast zijn er nog andere aspecten die de natuurfunctie van de Waddenzee (kunnen) beïnvloeden. Te denken valt aan de veiligheid en milieuzorg in de jachthavens, een signaleringssysteem voor jachthavens en andere sturingsinstrumenten.
- b. 2000 – 2004
- c. **Provincies**, Rijk en gemeenten. De havenbeheerders en belangenorganisaties zullen hierbij worden betrokken
- d. N.v.t.
- e. Derde Nota Waddenzee
- f. -

Foto 7 Eems-Dollard

R11 Onderzoek Recreatiestromen op Termijn

Dit onderzoek is zowel voor het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee als voor een transnationaal monitoringonderzoek van belang. In 2003 is onderzoek uitgevoerd naar het vaargedrag en de vaarpatronen in het IJsselmeer- en Waddengebied. In dit kader is het ook van belang om de effecten van recreatiegedrag op de natuur in kaart te brengen.

- a. Met het oog op het beheersbaar maken en houden van recreatie op de Waddenzee is het nodig zicht te krijgen op de huidige en toekomstige recreantenstromen. Onderzocht moet worden hoe een beter beeld kan worden verkregen van de natuurlijke draagkracht van het gebied en op welke wijze en met welke middelen het huidige recreatieve medegebruik, in relatie tot de natuurlijke draagkracht gereguleerd zou kunnen worden. Ook moet duidelijk worden met welk instrumentarium de druk op de natuur kan worden gestabiliseerd of verminderd.
- b. 2001 – 2004
- c. LNV, Provincies, en gemeenten
- d. PM
- e. Interprovinciale Watersportnota en de Derde Nota Waddenzee
- f. -

Foto 8

Zoutkamp

3.2.5 Visserij

V9 Instellen referentiegebied Waddenzee

Er zijn nationaal en trilateraal (Denemarken en Duitsland) afspraken gemaakt over het instellen van een gebied in de Waddenzee waarbinnen onderzoek gedaan kan worden naar de effecten van het sluiten van een gebied. Op trilateraal niveau vindt de afspraak om ten behoeve van onderzoek menselijk gebruik in een bepaald gebied te minimaliseren zijn oorsprong in de Esbjerg Verklaring van 1991. Denemarken en Duitsland hadden al vóór de trilaterale conferentie in 2001 zulke gebieden aangewezen. De Staatssecretaris van LNV heeft vervolgens in de ministeriele Esbjerg Verklaring van 2001 toegezegd dat ook Nederland zich aan deze afspraak zal houden en derhalve een referentiegebied zal aanwijzen (zie artikel 11). In deel 3 van de pkb Derde Nota Waddenzee is dit vervolgens overgenomen¹. Nationaal vindt de aanwijzing zijn geschiedenis in de Structuurnota Zee- en Kustvisserij en de 2^e nota Waddenzee van 1993. Toen de regeringsbeslissing is vastgesteld zijn er vijf gebieden in de Waddenzee gesloten voor bodemberoerende visserij (schelpdiervisserij en sleepnetvisserij met wekkerkettingen). De garnalervisserij was toen niet betrokken, omdat er geen aanwijzingen voor waren dat de garnalenvang grote invloed heeft op het ecosysteem. In de structuurnota werd wel opgenomen dat een nader te bepalen referentiegebied wordt ingesteld binnen de permanent gesloten gebieden ten behoeve van onderzoek naar de effecten van garnalervisserij op de natuurwaarden en de ontwikkeling van bepaalde bodembiotopen. Dit is ook in de 2^e nota Waddenzee aangegeven.

Foto 9 Japanse oesters, Texel

Het Nederlandse referentiegebied incl. platen etc. is ca. 6.500 ha groot (*ter informatie: het Duitse gebied is 12 500 ha en het Deense gebied is 800 ha groot*). In het referentiegebied moeten zoveel mogelijk elementen uit de Waddenzee voorkomen. Dat betekent dus geulen, prielen, diep en ondiep, etc. In het ideale geval zou een volledig kombergingsgebied van de

¹ In deel 1 van de nieuwe pkb was nog opgenomen dat alle art. 17 gebieden (Natuurbeschermingswet) gesloten zouden worden voor de garnalervisserij, zijnde de enige activiteit die in die gebieden plaatsvindt.

dijk op het vaste land tot de Noordzeekustzone als referentiegebied aangewezen moeten worden, maar dit werd maatschappelijk/politiek niet haalbaar geacht. Naar aanleiding van een aantal criteria is gekozen voor een gebied ten zuiden van Rottumerplaat en Rottumeroog met inbegrip van deze eilanden. De aanwijzing van dit gebied heeft alleen consequenties voor de garnalenvisserij, omdat alle vormen van bodemberoerende visserij daar al sinds 1993 zijn verboden. Het gebied is voor een groot deel art. 17 gebied (Natuurbeschermingswet). Voor wat betreft de garnalenvisserij gaat het om een geulenstelsel van ca. 500 ha. Met als hoofdgeulen het Boswad en 't Schild. Daar zal niet meer op garnalen gevestigd mogen worden. De wadlooproute kan blijven bestaan, aangezien hiervan geen wezenlijke aantasting van de bodem gevreesd hoeft te worden.

- a. Er is met de garnalensector een aantal keren overleg gepleegd over het daartoe opgestelde onderzoeksplan. De zogenaamde nul -meting voor wat betreft de bentische fauna, is het najaar 2002 uitgevoerd en is in 2003 herhaald. Doordat er de nodige spanning is ontstaan naar aanleiding van de veroordeling door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) is het op dit moment nog niet duidelijk wanneer effectuering plaats gaat vinden. De verwachting is dat het referentiegebied in 2005 wordt geëffectueerd.
- b. 2004 - 2014
- c. **LNV**, visserijsector
- d. € 50.000 per jaar
- e. Esbjerg
- f. -

3.2.6 Militaire activiteiten

MA10 Herziening milieuvergunning schietbaan Marnewaard

De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 8 mei 1998 uitspraak gedaan op het door Defensie ingestelde beroep tegen het besluit van B&W van de gemeente De Marne (9 juli 1996) waarbij aan de vigerende milieuvergunning voor de 25 mm schietbaan Marnewaard (1989) een aantal voorschriften ter bescherming van de bodem van het wad werden toegevoegd. Dit besluit was onbevoegd genomen omdat de Minister van VROM voor deze schietinrichting het bevoegd gezag is. In overleg tussen Defensie en het bevoegd gezag (ministerie van VROM) is een aanvraag voor een integrale herziening van de milieuvergunning opgesteld en volgens planning eind december 2002 ingediend. Een en ander heeft langer geduurd dan aanvankelijk was voorzien omdat in overleg met VROM is besloten niet slechts voorschriften betreffende het voorkomen van verontreiniging van de Waddenzee toe te voegen, maar de vergunning integraal te herzien. De ontwerp-beschikking is gereed en heeft van 16 december 2004 tot 19 januari 2005 ter visie gelegen. Ministerie van VROM (bevoegd gezag) beoordeelt momenteel de ingediende bedenkingen. Verwachting is dat de definitieve beschikking in de loop van 2005 wordt verleend.

- a. De huidige vergunningssituatie blijft intussen gehandhaafd. Nadat de (eventuele) nieuwe voorschriften onherroepelijk zijn geworden, zal Defensie de baanzoom van de schietbaan definitief aanpassen teneinde op de baan zoveel mogelijk ricochets op te vangen.
- b. 1998 - 2005
- c. **VROM** en Defensie
- d. n.v.t.
- e. Uitspraak Raad van State (14 maart 1995 en 8 mei 1998)
- f. -

MA11 Onderzoek naar het toepassen van geluiddempers in de Marnewaard

Het onderzoek naar mogelijkheden om geluidemissie door maatregelen aan de bron te beperken, zoals de invoering van geluiddempers voor bijvoorbeeld het 25mm boordkanon dat wordt gebruikt op de schietbaan in de Marnewaard, is nog niet afgerond. Thans wordt gestreefd naar afronding in 2005.

- a. Ingevolge het Defensie Milieubeleidsnota 2000 (DMB 2000) wordt vervolgonderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van een geluiddemper voor het 25 mm boordkanon en eventueel verder te treffen infrastructurele maatregelen. Intussen is door Defensie opdracht gegeven voor de vervaardiging van een prototype ten behoeve van een vervolgonderzoek naar de effectiviteit en de toepassingsmogelijkheden van een geluiddemper voor het 25 mm kanon.
- b. 2000 - 2005
- c. **Defensie**, VROM, Provincies, Gemeente Schiermonnikoog en Gemeente De Marne
- d. In begroting opgenomen
- e. Beheersplan Waddenzee, Defensie Milieubeleidsnota 2000 en SMT 2
- f. -

3.3 Algemene beheersaspecten

3.3.1 Algemeen beheer

AB11 Onderzoek kleinschalig historisch medegebruik

a. Op de Regeringsconferentie in Esbjerg werd erkend dat de bewoners van het Samenwerkingsgebied een belangrijk deel van hun identiteit, hun manier van leven en hun welbevinden ontleen aan de hun direct omringende natuur. Afsproken werd een onderzoek uit te voeren naar de vraag of, en zo ja hoe, er recht kan worden gedaan aan kleinschalig, historisch medegebruik, waar dat bijdraagt aan het draagvlak voor natuurbeschermingsmaatregelen in het algemeen en in overeenstemming is met de beschermingsdoelen. Het bestaand gebruik, waaronder het lokaal medegebruik, in het pkb-gebied blijft in beginsel mogelijk in de huidige aard en intensiteit, tenzij de gevolgen daarvan aanleiding geven de Europees -rechtelijke toets te doorlopen. Het kabinet erkent het belang voor het draagvlak van het Waddenzeebeleid van kleinschalige activiteiten die niet schadelijk zijn voor de te beschermen en te behouden waarden en kenmerken van de Waddenzee. In 2005 is de volgende trilaterale Ministersconferentie. Afsproken is de paragraaf van de Esbjerg declaratie uit te werken op de eilanden, en te bewerkstelligen dat deze uitwerking opgenomen wordt in de volgende declaratie van 2005. Daartoe is op de eilanden geïnventariseerd wat het kleinschalig historisch medegebruik inhoudt.

- b. 2003 – 2005
- c. LNV, Gemeenten en bewoners
- d. PM
- e. Waddenzeeverklaring Esbjerg
- f. Beleidscommunicatie

AB13 Opstellen coördinatieplan calamiteiten Waddenzee (afgerond)

In 2003 en 2004 is het Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee opgesteld. Hierin is ondubbelzinnig geregeld op welke wijze de coördinatie van de bestrijding van rampen en zware ongevallen in de gehele Nederlandse Waddenzee moet plaatsvinden, zowel op bestuurlijk als op organisatorisch/operationeel niveau. Het coördinatieplan bevat de bestuurlijke afspraken over de aanpak van de rampenbestrijding. De afstemming en coördinatie van de feitelijke uitvoering van de afspraken door de verschillende organisaties zijn de belangrijkste aandachtspunten bij de opzet van het eerste deel van het plan. In vervolgdelen zal een nadere uitwerking komen van concrete operationele afspraken. Die uitwerking valt onder de verantwoordelijkheid van de betrokken hulpverleningsdiensten en gemeenten en wordt uitgevoerd in de beheerfase. Het coördinatieplan is vastgesteld in oktober 2004. De implementatie van het coördinatieplan is gestart in maart 2005. Met het van kracht worden van dit coördinatieplan is de SOW-regeling vervallen.

- b. mei 2003 – oktober 2004
- c. Provincie Fryslân, provincies, gemeenten, V&W, hulpverleningsdiensten, kustwacht
- d. € 105.000
- e. WRZO, Waterstaatswet, Wet BON, Beheersplan Waddenzee
- f. -

AB 16 Duurzaam sociaal-economisch ontwikkelingsperspectief voor de Waddenregio (SEOW) (afgerond)

In de Derde Nota Waddenzee (deel 3) is opgenomen dat het kabinet het initiatief neemt om samen met de Waddenprovincies en – gemeenten, een duurzaam sociaal-economisch ontwikkelingsperspectief voor het Waddengebied op te stellen, binnen de randvoorwaarden van het ontwikkelingsperspectief van deze pkb. Het kabinet zal de belangenorganisaties hierbij betrekken. Het Ministerie van Economische zaken (EZ) heeft in het najaar van 2002 een aanvang gemaakt met dit project, in nauwe samenwerking met de Waddenprovincies en - gemeenten.

- a. Op basis van bestaand materiaal, de SWOT's (sterkte/ zwakte analyses) per sector, de sociaal-economische schets van het Waddengebied en de uitkomsten van de workshops is het duurzame SEOW, 'Wad anders' geheten, in november 2004 gereed gekomen. 'Wad anders' is in november aangeboden aan de staatssecretaris van Economische Zaken met als oogmerk de resultaten en ideeën op economisch vlak in te brengen bij de discussies over de pkb-Waddenzee, alsmede bij de inzet van eventuele (financiële) middelen voor dit gebied. De staatssecretaris heeft het rapport op haar beurt aan de 2^e kamer heeft verstuurd, omdat de 2^e kamer hierom had verzocht.
- b. 2002 - 2004
- c. EZ, Provincies, Gemeenten en belangenorganisaties
- d. € 180.000,=
- e. PKB – Waddenzee (deel 3)
- f. -

Foto 10 Eemshaven

AB17 Vervolg LanceWad

Op de Regeringsconferentie in Esbjerg (2001) is afgesproken een gemeenschappelijke strategie aan te moedigen voor het behoud en beheer van het cultuurhistorisch en landschappelijk erfgoed in de Waddenzeeregio, als neergelegd in het LanceWad -rapport en in de conclusies en aanbevelingen van de Conferentie in Bad Bederkesa. Tevens werd overeengekomen om een vervolgproject in het kader van het Interreg IIIB Noordzeeprogramma te ondersteunen met als doel het verder uitwerken en uitbreiden van het gezamenlijke behoud en beheer van het cultuurhistorisch en landschappelijk erfgoed.

Begin 2002 is trilateraal gestart met de voorbereiding van het vervolgproject. In de loop van het jaar bleek dat het beoogde doel van het vervolgproject nadrukkelijk vroeg om een nieuw commitment van naast oude - ook nieuwe partijen. Daarnaast speelden er soms ingrijpende veranderingen op het politieke vlak en (deels daardoor) in organisatiestructuren. Ondanks dit kon WADCULT, de betrokken werkgroep van de TWG, toch een trilateraal projectplan maken. Met dit plan als basis kristalliseerde zich in de eerste helft van 2003 een nader uitgewerkt projectvoorstel uit dat uiteindelijk op 30 september 2003 is ingediend als aanvraag voor cofinanciering door Interreg IIIB. Het totale projectbedrag bedraagt c.a € 2 mln., 50 % wordt van Interreg gevraagd. Na toekenning van de Interreg bijdrage kan het Lancewad vervolgproject begin 2005 echt van start gaan.

Foto 11 Texel

- a. De aanbevelingen uit Lancewad 1 komen in het vervolgproject terug in twee hoofddoelen: het bevorderen van de bewustwording van de unieke landschappelijke en cultuurhistorische waarden en het stimuleren van een actief duurzaam behoud, beheer en gebruik onder het motto "Behoud door Ontwikkeling". Centraal in het project staat het maken van een trilaterale beleidsvisie op landschap en cultuurhistorie in samenhang met een gerichte intensieve communicatie. Dit moet tot stand komen in een top down - bottom up

proces met alle relevante partijen in het gebied. E.e.a. krijgt o.a. vorm via klankbordgroepen en workshops. In 2005 zal in de Ministersconferentie een eerste aanzet voor een trilaterale strategie gepresenteerd worden. Daarnaast is het proces gericht op zoveel mogelijk doorwerking op nationaal, regionaal en lokaal niveau, zowel in beleid als in maatregelen/uitvoering.

Hierbij zal ook o.a. verkend worden met welke andere projecten en activiteiten relaties gelegd moeten worden voor een efficiënte uitvoering en waar mogelijk met wederzijds gewin. In dit verband zijn de maatregelen in het onderhavige plan ook van belang, in het bijzonder die landschap en cultuurhistorie "in zich" hebben, zoals het Beheersplan Waddenzee. Het gaat bij landschap en cultuurhistorie, in ieder geval om karakteristieke landschapsbeelden en om historische scheepswrakken (en verdronken nederzettingen). Behoud en bescherming – en bij de landschappen ook ruimte voor vergroten van de kwaliteit – hiervan zijn trilateraal geaccordeerde uitgangspunten.

- b. 2004 - 2007
- c. **LNV**, provincies Noord Holland, Fryslân en Groningen, gemeenten, lokale groeperingen
- d. PM (financiering door partners en Interreg)
- e. Waddenzeeverklaring Esbjerg
- f. Beleidscommunicatie

3.3.2 Uitvoering wet - en regelgeving

AW14 Aanwijzing Hond en Paap als Nb- gebied

De concept -aanwijzing Hond -Paap is met de belanghebbende partijen besproken. Er is frequent overleg geweest met de Duitse collega's. Alle relevante opmerkingen zijn verwerkt. Het verdere overleg met de Duitse overheden is opgeschort in afwachting van nadere standpuntbepaling in Niedersachsen. Op dit moment is het niet duidelijk wanneer het project kan worden afgerond.

- a. De wadplaat Hond -Paap vormt met het omringende water een onderdeel van het Eems -Dollard estuarium en ligt binnen de begrenzing van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Waddenzee. Estuaria zijn overgangsgebieden tussen één (of meerdere) rivier(-en) en de zee, waar de watermassa in beweging is onder invloed van rivierwaterafvoer en het getij van de zee. Het Eems -Dollard estuarium is, naast de Westerschelde, het enige nog min of meer in tact zijnde estuarium in Nederland. In Duitsland zijn nog wel enkele vergelijkbare estuaria aanwezig zoals het estuarium van de Weser, de Elbe en de Eider. Vanwege de grote natuur - en landschapswaarden van Hond en Paap is besloten dit gebied onder de werking van de Natuurbeschermingswet te brengen.
- b. 2002 - 2005
- c. LNV, VROM, V&W, provincies, gemeenten, NGO's en Duitsland
- d. PM
- e. Eems -Dollard milieuprotocol en Derde Nota Waddenzee
- f. Beleidscommunicatie

Foto 12 Zeehonden op zandbank (Borkum)

AW15 Herziening Aanwijzing Richtlijngebied Waddenzee

De wetswijziging van de Natuurbeschermingswet heeft ten gevolge dat de Waddenzee niet langer staatsnatuurmonument zal zijn, maar 'richtlijngebied' aangezien de Waddenzee reeds is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. De Waddenzee zal onder de gewijzigde wet ook worden aangewezen als Habitatrichtlijngebied. Voor richtlijngebieden dient een aanwijzing opgesteld

te worden waarin onder meer de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgenomen. Onder die doelstellingen dienen ook te worden vermeld de niet op vogel - of habitatwaarden gerichte instandhoudingsdoelstellingen zoals deze zijn vermeld in de te vervallen aanwijzing staatsnatuurmonument. Dit is in de bestaande aanwijzing Vogelrichtlijngebied Waddenzee nog niet het geval maar op grond van de gewijzigde wet worden de instandhoudingsdoelstellingen van het Vogelrichtlijngebied geacht tevens betrekking te hebben op de doelstellingen ten aanzien van het gebied zoals die in het vervallen besluit als staatsnatuurmonument zijn opgenomen.

- a. Nu de Europese Commissie de communautaire lijst heeft vastgesteld dient de aanwijzing als Habitatrictlijn -gebied plaats te vinden . Het streven is erop gericht te komen tot één aanwijzingstekst voor de Waddenzee. Aanpak van dit onderwerp wordt voorzien in 2005, nadat de wetwijziging van de Nb-wet 1998 de Tweede en Eerste Kamer is gepasseerd.
- b. 2003 -2005
- c. LNV, andere rijksoverheden, provincies, gemeenten en NGO's
- d. PM
- e. Derde Nota Waddenzee, Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn
- f. Beleidscommunicatie

AW17 Verkenning 'één loket Waddenzee'

De beoordeling van de toelaatbaarheid van plannen, projecten of handelingen dient door de verschillende bevoegde gezagsorganen op een zelfde wijze te gebeuren. Provincies en gemeenten in het waddengebied dienen daarom de afweging op dezelfde wijze te verrichten als in deze paragraaf is aangegeven en dit tevens te laten doorwerken in hun streek - en bestemmingsplannen voor zover van belang voor de Waddenzee. Indien er meerdere overheden als bevoegd gezag bij de besluitvorming zijn betrokken, dan acht het kabinet coördinatie van de besluitvorming en harmonisatie van procedures wenselijk. Het rijk zal in de eerste helft van de planperiode van deze Derde Nota Waddenzee, in overleg met de waddenoverheden, de mogelijkheid bezien om te komen tot één loket voor toestemming - /vergunningverlening. Bezien wordt in hoeverre InterWad een functie zou kunnen vervullen als Centraal Informatie - en Aanspreekpunt in het kader van de overheidsvoorlichting over het Waddengebied.

Foto 13 wilde oesterbank

AW18 Aanwijzing milieubeschermingsgebied

In de Wet Milieubeheer is bepaald dat in ieder geval als milieubeschermingsgebieden worden beschouwd, de gebieden die krachtens de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen als beschermd natuurmonument of als staatsnatuurmonument en de gebieden die zijn aangewezen ter uitvoering van de overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis (de zogenaamde Wetlands in de Ramsar Conventie uit 1975). De aanwijzing als milieubeschermingsgebied is de taak en bevoegdheid van provincies. Voor de gebieden in de Noordzeekustzone buiten de provinciegrenzen is dat de bevoegdheid van het rijk.

In de provinciale milieuverordeningen van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen is de gehele Waddenzee aangewezen als milieubeschermingsgebied gericht op voorkomen of beperken van geluidhinder (zogenaamde stiltegebieden). In het milieubeschermingsgebied zijn specifieke uitzonderingen gemaakt rond de havens en in verband met militaire activiteiten.

Overigens is nog niet het gehele wetlandgebied aangewezen als milieubeschermingsgebied. Het rijk en de provincies zullen hier alsnog toe overgaan Voorts tekent het kabinet hierbij aan dat voor de Nederlandse Waddenzeehavens wel degelijk uitzonderingsbepalingen zijn opgenomen in het beschermingsbeleid voor de Waddenzee. Zones rond deze havens zijn namelijk uitgezonderd van de aanwijzing van de Waddenzee als milieubeschermingsgebied. Dit betekent dat de eisen die gelden met betrekking tot geluidhinder in de milieubeschermingsgebieden niet gelden voor de omgeving van de havens van Delfzijl, Eemshaven, Lauwersoog, Harlingen en Den Helder.

3.3.3 Handhavingsprogramma Waddenzee 2005 - 2010

De komende 5 jaar zullen in ieder geval de volgende projecten aan de orde komen:

A AH1 Provinciale Wadloopverordening

In 2004 is een notitie gemaakt waarin nader wordt ingegaan op de handhaving van de provinciale Wadloopverordeningen. Deze notitie is besproken in het Waddenhandhavingsoverleg.

Doelstelling is het verbeteren van toezicht en handhaving van de Wadloopverordening door gebruik te maken van de bestaande (varende) diensten die tijdens de normale surveillance ieder 1 à 2 momenten per jaar een handhavingsactie plannen.

Met een aantal toezichthouders en handhavers op de Waddenzee is een afspraak conform het bovenstaande gemaakt over het leveren van een bijdrage aan het toezicht op naleving van de verordening.

- a. De handhaving van de provinciale Wadloopverordeningen (Convenant Wadlopen) staat al enkele jaren in het handhavingprogramma. Het project wordt getrokken door de Stuurgroep Waddenprovincies. Bij de handhaving is onder andere de Wadloopverordening 1996 van belang. Door middel van een aantal controles moet de naleving van de huidige verordening worden beoordeeld.
- b. 2005 -2010
- c. Stuurgroep Waddenprovincies, KLPD, regiopolitie, LNV en RWS (vuurtorens)
- d. n.v.t.
- e. Wadloopverordening 1996, Jaarplan WHO en werkplannen van de controlerende diensten
- f. -

AH2 Bestuursovereenkomst Handhavingsamenwerking Waddenzee

In de bestuursovereenkomsten met betrekking tot de 'handhavingsamenwerking milieuwetgeving' van de drie Waddenprovincies is opgenomen dat voor de Waddenzee een afzonderlijke bestuursovereenkomst moet worden opgemaakt. In 2004 is de bestuursovereenkomst vastgesteld door het RCW. De bestuursovereenkomst geldt tot 1 januari 2006.

Op 1 september 2004 is het Servicepunt handhaving Waddenzee (Seph-W) van start gegaan, dat werkt conform het door het RCW vastgestelde werkplan.

In 2005 moet een besluit worden genomen over de toekomst van de handhavingssamenwerking en het voortzetten van het Seph-W. De coördinator van het Seph-W bereidt deze discussie voor die nog voor de zomervakantie in WHO en RCW moet worden gevoerd. De discussie moet leiden tot een besluit over de handhavingssamenwerking vanaf 1 januari 2006 en de rol van het Seph-W daarin.

- a. 2005 -2010
- b. Seph-W, Provincie Fryslân, OM en Secretaris RCW. Alle partners WHO en lokale en regionale besturen
- c. n.v.t.
- d. Provinciale Bestuursovereenkomsten Fryslân, Groningen en Noord Holland en Jaarplan WHO.
- e. -

AH4 Visserij / Natuurbeschermingswet

Voortzetten van dit al jaren lopend project is vooral gebaseerd op de schaal van de visserij op Waddenzee.

Deze is in verhouding tot andere gebruikers van de Waddenzee grootschalig en kan van grote invloed zijn op de natuurbelangen van de Waddenzee.

Voor 2005 is een aantal werkplannen opgesteld:

1. (illegale) mossel(zaad)visserij

2. sleepnetvisserij
3. garnalenvisserij
4. handkokkelvisserij
5. recreatieve visserij algemeen
6. vaste beroepsvistuigen (incl. staand want en zegen)
7. Flora – en faunawet en Natuurbeschermingswet-bepalingen (incl. pierensteken).

Teneinde een compleet beeld te verkrijgen van de controle per vaartuig/doelgroep wordt een WHO inspectierapport opgemaakt van het aantal surveillance-uren op projectdagen, en in geval buiten de geplande actiedagen controles worden uitgevoerd.

Er worden gezamenlijke controles uitgevoerd met bezoldigde en onbezoldigde controleurs van AID en KLPD. Het huidige naleving -niveau moet zeker gehandhaafd worden en in bepaalde sectoren moet dit worden verbeterd.

- a. 2005 -2010
- b. AID/LNV, KLPD, Koninklijke Marine, Douane, Kmar en regiopolitie
- c. n.v.t.
- d. Jaarplan WHO
- e. -

AH5 Veerboten, rondvaartboten en recreatievaart (sportvisserij, afgerond)

In 2005 worden de veer-, rondvaart-, passagiersboten en de chartervaart gecontroleerd. In principe gebeurt dit tijdens de reguliere surveillance.

Bij de controle wordt nagegaan of wordt voldaan aan verplichtingen met betrekking tot de bemanning, de naleving van de veiligheidsvoorschriften en het aantal passagiers aan boord van de schepen.

- a. 2005 -2010
- b. KLPD en regiopolitie
- c. n.v.t.
- d. Jaarplan WHO
- e. -

AH6 Ontwikkeling HUM (Handhavings Uitvoerings Methode) Waddenzee

Voortbordurend op het zogenaamde "feitenboekje" en de "elektronische kaart" aan boord van de vaartuigen binnen het WHO, is in 2002 een projectvoorstel gedaan tot het realiseren van een Handhaving Uitvoering Methode (HUM) voor de Waddenzee. Dit project heeft in afwachting van het operationeel worden van het Seph -W stil gelegen.

Het Seph W heeft dit project weer opgepakt. Rond de zomer van 2005 moet de actuele wetgeving zijn toegevoegd aan de elektronische zeekaart.

Verder wordt onderzocht in hoeverre het mogelijk is toezicht en handavingsgegevens te koppelen aan de elektronische zeekaart (o.a. infraweb) en deze te ontsluiten via internet.

Uit het WHO is een werkgroep samengesteld die het project begeleid.

- a. 2005 –2010
- b. Seph W, Rijkswaterstaat AID KLPD en andere overheden
- c. n.v.t.
- d. Jaarplan WHO
- e. -

AH7 Structureren handhaving en toezicht op de kwelders

Dit project richt zich op het maximaliseren van het handhavingniveau op het kweldergebied door:

- toezicht middels wisselend samengestelde handhavingteams
- Oog - en oor -functie
- informatie-uitwisseling

Het is de bedoeling in de beide andere Waddenprovincies een door Groningen ontwikkeld en beschreven plan van aanpak te introduceren, aan de hand waarvan ook daar de gezamenlijke handhaving kan worden opgepakt.

- a. 2005 - 2010
- b. Regiopolitie Groningen, LNV, AID, SBB, KLPD en provincie.
- c. n.v.t.
- d. Jaarplan WHO
- e. -

AH 8 Risicoanalyse

Samen met het KLPD, unit Waddenzee, is het Sefh Waddenzee begonnen met het opstellen van een risicoanalyse². Dat houdt kort gezegd in dat op basis van bronnenonderzoek, expertsessies en analyse van handhavingsdata een beeld wordt geschetst van de categorieën gebruikers van de Waddenzee en de potentiële bedreiging die zij kunnen vormen voor milieu en veiligheid op de Waddenzee in termen van risico's voor niet-naleving.

Als basis voor de risicoanalyse wordt een soort omgevingsanalyse gemaakt, waarbij gebruik wordt gemaakt van allerlei gegevens die beschikbaar zijn, zoals visserij gegevens (incl. sportvissen), sluispassages, gebruik jachthavens, verleende vergunningen, handhavingsdata, enz.

Aan de hand van de risicoanalyse kan vervolgens het toezicht- en handhavingsbeleid geformuleerd en wordt een stappenplan opgesteld:

1. wat speelt er
2. welke prioriteiten worden op basis van 1. gesteld
3. welke doelen/effecten/resultaten moeten worden behaald t.a.v. 2.
4. welke producten worden verlangd (naar aard, soort en aantal)
5. evaluatie (en input voor 1.)

Voornemen is de risico analyse voor de zomervakantie uit te voeren. Hiervoor zullen naast toezichthouders en handhavers en hun verantwoordelijke beleidsmakers/beslissers ook gebruikers van de Waddenzee worden uitgenodigd.

- a. In 2005 een eerste risicoanalyse uitvoeren op basis van door toezichthouders en handhavers op de Waddenzee aangeleverde gegevens en door middel van een soort expertsessie met diverse betrokkenen van uit het veld. De uitkomsten vormen de basis voor het voor 2006 en volgende jaren te voeren beleid.
- b. 2005-2010
- c. Sefh-W, KLPD
- d. n.v.t
- e. Jaarplan WHO
- f. -

AH 9 Vernieuwen sanctiestrategie

Tot slot zullen de sanctiestrategieën (draaiboeken voor de wijze waarop de handhaving wordt aangepakt) naast elkaar worden gelegd en zal worden gekeken of er een grootste gemene deler uit te halen is

² Hiervoor is daar al naar gerefereerd.

Het SEPH-Waddenzee zal de partijen hiertoe uitnodigen.

- a. 2005 –2010
- b. Seph W
- c. n.v.t.
- d. Jaarplan WHO
- e. -

Aandachtspunten

Dynamische sporten

Dynamische sporten zoals kitesurfen, water- en jetskiën, blijven aandacht vragen zolang niet eenduidig geregeld is wat waar kan plaatsvinden.

Per 1 november 2004 is een wijziging van het BPR t.a.v. kitesurfen ingevoerd. Diverse partijen buigen zich thans over de vraag hoe met dit verbod moet worden omgegaan

Belangrijk is dat de toezichthouder in het veld zo spoedig mogelijk wordt geïnformeerd over de wijze waarop met de verbodsbepaling wordt omgegaan.

Het water- en jetskiën, vindt op een aantal locaties plaats, het blijft vragen oproepen bij handhavers (op basis waarvan dient wat gehandhaafd te worden). Er is duidelijkheid nodig vanuit verschillende perspectieven (PKB Waddenzee, NB wet, PMV)

Droogvallen

In 2003 is een Erecode ontwikkeld waarin wordt beschreven hoe mensen zich op het Wad moeten gedragen zonder dat de natuur in dit gebied wordt verstoord. Op 4 juni 2003 hebben Waddenoverheden en belangenorganisaties in een afsprakennotitie vastgelegd te starten met een proef met nieuwe afspraken over het droogvallen waarbij deze Erecode de basis is. Als recreanten zich aan de uitgangspunten van de Erecode houden mag in principe in het hele Nederlandse Waddengebied worden drooggevallen, met uitzondering van de gebieden die vanwege actuele regelgeving zijn gesloten (zoals artikel 17 gebieden e.d.). De proef met de Erecode duurt 4 jaar en zal jaarlijks en aan het einde van de proefneming worden geëvalueerd. De bestaande regelgeving blijft gedurende de proef in stand. Bij geconstateerde verstooring van de natuurwaarden (overtreding van de Erecode) zal worden opgetreden conform de geldende regels en afspraken. Over 2003 is op basis van de waarnemingen door zowel recreantenorganisaties, gebiedsbeheerders en handhavers een eerste rapportage opgesteld onder coördinatie van de Stuurgroep Waddenprovincies. Ook in het seizoen 2004 zijn door vele partijen waarnemingen gedaan. Deze zijn door het Seph-W tot een rapportage over 2004 verwerkt. De Stuurgroep Waddenprovincies coördineert het geheel van de proef. **Het is bijzonder belangrijk dat ook alle in het gebied aanwezige handhavende diensten waarnemingen blijven doen.**

Aan de hand van de uitkomst van de (tussentijdse) evaluatie coördineert de Stuurgroep Waddenprovincies eventuele vervolgacties.

Controle vlieghoogten

Voor het gehele waddenzeegebied wordt aandacht gevraagd voor de handhaving van de AMvB Besluit beperkingen burgerluchtverkeer Waddenzee. Uit de beheersverslagen blijkt bijvoorbeeld dat ook boven Rottum overtredingen voorkomen. Daarnaast is door het bestuur van Landschapspark Schiermonnikoog expliciet gevraagd toe te zien op naleving van de minimum vlieghoogte in verband met de verstoringen die plaats vinden door regelmatig te laag overvliegende vliegtuigen en helikopters.

Verder is er het nodige te doen over de toelaatbaarheid van Micro light Airplanes (MLA's) op de ongecontroleerde luchtvaartterreinen zoals bijv Ameland. Niet duidelijk is of de MLA's onder regelgeving van de Ultra Lichte Vliegtuigen vallen of dat de hiervoor genoemde AMvB van toepassing is. Duidelijkheid over deze MLA's richting handhavers en controle op de vlieghoogten van deze categorie is gewenst.

De vlieghoogte kan worden gecontroleerd door gebruik te maken van special kijkers.

Daarnaast kunnen controles plaatsvinden op basis van de Natuurbeschermingswet waarbij moet worden vastgesteld of bij het overvliegen sprake is van verstoring (van vogels en/of zeehonden).

Handhaving bouwstoffenbesluit.

Ook in 2005 blijft de handhaving van het bouwstoffenbesluit staan. Rijkswaterstaat neemt dit mee in de normale bedrijfsvoering.

Controle CFK -besluit.

Dit onderwerp heeft landelijke aandacht gehad en wordt ook in 2005 in de diverse controles door vooral het KLPD aan boord van de Nederlandse kottervloot, meegenomen.

Verstoren Eidereenden.

In de afgelopen jaren is een aantal keren geconstateerd dat foeragerende Eidereenden door vissers worden verstoord om te voorkomen dat hun perceel wordt 'kaal gevreten'. Het van toepassing zijnde LNV-beleid (proces verbaal bij constateren verstoring) wordt ook de komende jaren uitgevoerd.

Snelheidsbepalingen

Dit onderwerp blijft aandachtspunt en wordt in 2005 meegenomen in de reguliere surveillances. Een paar zaken zoals "veranderende veerbootroutes" en het snelvaren tijdens "oefeningen" door de redding - en hulpdiensten worden nader uitgewerkt.

Daarnaast wordt ook aandacht geschonken aan snelvarende kotters.

Snelvaren op de Waddenzee

Snelvaren hoort in principe niet in een natuurgebied thuis en dus ook niet in de Waddenzee. Maar omdat er toch scheepvaart op de Waddenzee is en er zal blijven, kan snel varen nog wel worden toegestaan in de hoofdscheepvaartroutes. Deze maatregel geldt sinds 1 mei 1998 op grond van een verkeersbesluit Scheepvaartverkeerswet.

Op enkele uitzonderingen na geldt er dan ook voor de Waddenzee een verbod om met motorschepen sneller te varen dan 20 km. Per uur, behalve in de daarvoor aangewezen hoofdscheepvaartroutes.

Deze routes zijn:

- de betonde vaargeulen van:
 1. zee naar de havens van Den Helder, Oudeschild, en Den Oever via respectievelijk het Marsdiep, de Texelstroom en het Visjagersgaatje;
 2. Den Helder naar de havens van Kornwerderzand en Harlingen via de Texelstroom, Doove Balg en de Boontjes;
 3. Noordzee naar de havens van Harlingen via de Vlietstroom en de Blauwe Slenk;
 4. Noordzee naar de haven van Lauwersoog via de Zoutkamperlaag;
 5. Noordzee naar de scheidingston WA22-MG1 (Westgat Ameland) (toegevoegd per 15/02/2005)
- de veerbootroutes van en naar de Waddeneilanden

Naast de aangewezen scheepvaartroutes zijn er nog snelvaarroutes aangewezen, waar niet alleen snelvaren maar ook waterskiën is toegestaan.: bij Den Helder en Oudeschild.

Steken van pieren

Opgemerkt wordt dat de controle wordt bemoeilijkt doordat, in tegenstelling tot de Oosterschelde, in de Waddenzee geen spitvakken zijn aangewezen. Aangezien (semi) bedrijfsmatig pierensteken in de Waddenzee niet of nauwelijks voorkomt en in ieder geval tot op heden geen ontoelaatbare schade heeft opgeleverd, zal hierop geen extra inzet worden gepleegd. Het pierensteken blijft aandachtspunt en wordt meegenomen in de reguliere surveillances.

3.3.4 Monitoring en onderzoek

AM8 Opzetten "kennisbeheer voor de Waddenzee"

Diverse overheden en natuur - en milieuorganisaties hebben belangstelling voor het Waddenzeegebied. Naast de hoge natuurwaarden heeft de Waddenzee ook verschillende gebruiksfuncties, zoals de schelpdiervisserij en de recreatievaart. Deze veelvoud aan partijen en belangen maakt dat de onderlinge communicatie en besluitvorming (soms) moeizaam en omslachtig verloopt.

In het Beheersplan Waddenzee (1996) is aangegeven dat er in toenemende mate aandacht moet worden besteed aan een structurele, uniforme en op beheersvragen toegespitste inwinning, opslag en presentatie van gegevens en kennis. Een eenduidig beleid en beheer op de Waddenzee is immers mede afhankelijk van een goede en gestructureerde informatiehuishouding bij de waddenoverheden. Voortdurend nemen de waddenoverheden beslissingen over zaken met betrekking tot de Waddenzee, waarbij gebruik dient te worden gemaakt van de best beschikbare informatie. Het streven is dan ook om op een doelmatige wijze goede bruikbare gegevens en instrumenten beschikbaar te stellen van en voor alle waddenoverheden ten behoeve van gezamenlijke besluitvorming in het wadengebied. Het gaat dan om het volgende:

Foto 14 Terschelling

InterWad

InterWad is een interactief en informatief medium om alle kennis over het wadengebied via Internet in al zijn facetten te kunnen raadplegen. InterWad is ondergebracht bij de Stichting ICTU om invulling te geven aan de één loketfunctie' voor informatie over de Waddenzee. Evenals het Jaarboek is dit ook een voorbeeldproject van samenwerking. Met ingang van 2003 is er sprake van een gemeenschappelijk financiering van rijk, provincies en gemeenten tot en met 2004. Aansturing vindt plaats door deze overheden via de Stuurgroep InterWad. In 2004 is er door de gezamenlijke overheden besloten tot financiering van Interwad tot en met 2006.

Door het projectbureau InterWad is met succes gewerkt aan de hoofdoelen van InterWad: vergroten bewustzijn burgers m.b.t de Waddenzee en het betrekken van burgers bij beleidsprocessen. Via verschillende zoeksystemen maken steeds meer bezoekers gebruik van InterWad en een enquête in 2003 geeft aan dat InterWad positief wordt gewaardeerd. Projectteams, w.o. het Jaarboek Waddenzee en Beheersplan Waddenzee maken gaande weg meer gebruik van de Projectkamers en doen ervaring op met projectarchivering.

- a. In 2005 is besloten om middels het project (bestuurlijke) meerwaarde gericht op specifieke dossiers interwad als dé kennisleverancier te promoten.
- b. 2004-2005
- c. **Interwad**, rijk, provincies en gemeenten
- d. –
- e. -

Jaarboek Waddenzee

Jaarlijks geven de gezamenlijke waddenbeheerders een Jaarboek Waddenzee uit met basisgegevens. M.i.v. 2004 is er nu een digitaal Jaarboek . De samenvatting wordt voorlopig nog als brochure gedrukt.

- a. In het jaarlijks uit te brengen Jaarboek Waddenzee wordt de natuur - en milieukant van dit gebied beschreven, maar ook het gebruik door mensen. Een extern bureau heeft in opdracht van het RIKZ onderzoek uitgevoerd naar een mogelijke modernisering van deze uitgave en kostenbesparing om met ingang van 2004 over te gaan tot het publiceren van het Jaarboek op internet. Hiertoe zijn de ervaringen van het huidige jaarboek, de verschillende alternatieven en een internetversie geïnventariseerd. Gebleken is dat een 'jaarboek op internet' de toegankelijkheid van de informatie vergroot met mogelijkheden om eenvoudig toegang te krijgen tot het bronnenmateriaal en contactpersonen.
- b. 1996- 2005
- c. **V&W**, LNV, VROM, Defensie, EZ, Provincies en Gemeenten
- d. Circa € 150.000,= (bouwen site, uitbrengen 2003 en 2004 plus brochure)
- e. Beheersplan Waddenzee en PKB Waddenzee (deel 3)
- f. Beleidscommunicatie

Foto 15 Terschelling

AM9 Implementatie "Monitoring Stade"

In de Regeringsconferentie van Stade (1998) is besloten om het gezamenlijke pakket van parameters, als vermeld in bijlage 2 van het 'Trilateral Waddensea Plan (TMAP)' uit te voeren. Inmiddels wordt het totale pakket van parameters uit het Wadden Sea Plan met uitzondering van macroalgen in de Nederlandse Waddenzee gemonitord. Bij de Regeringsconferentie te Esbjerg (2001) werd al om implementatie van de wensen die voortkomen uit de Europese richtlijnen gevraagd.

- a. De monitoring van de Nederlandse Waddenzee voldeed aan de besluiten om een gezamenlijke pakket van parameters, als vermeld in bijlage 2 van het 'Trilateral Monitoring & Assessment Program (TMAP)' uit te voeren. Een operationeel gegevensverwerkingsysteem dient nog te worden geoptimaliseerd voor toekomstig gebruik met betrekking tot de trilaterale doelen, de Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water.
- b. 1999 - 2007
- c. **V&W** en LNV
- d. PM
- e. Werkprogramma Stade, Verklaring Esbjerg
- f. -

3.3.5 Voorlichting en educatie

AV7 Evaluatie Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW) (afgerond)

Het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW) is in 1997 door het RCW vastgesteld. In 2002 en 2003 zijn interviews gehouden met (vertegenwoordigers van) overheden en maatschappelijke organisaties. In de zomer van 2003 heeft het RCW advies gevraagd aan de Raad voor de Wadden over de resultaten van het onderzoek. Het evaluatieproject is eind 2004 afgerond en het RCW heeft ingestemd met de voorgestelde maatregelen.

- a. Eind 2003 is de werkgroep begonnen met de afronding van de evaluatie, waarin de bevindingen van de Raad voor de Wadden worden betrokken. Op grond van deze evaluatie zal worden besloten of het KCOW kan worden gehandhaafd, dan wel moet worden geactualiseerd. De evaluatie is door de werkgroep begin 2004 afgerond en daarna behandeld in het RCW.
- b. **VROM**, LNV, V&W, Defensie, EZ, Provincies en Gemeenten.
- c. 2002 - 2004
- d. € 23.000,=
- e. Het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW)
- f. -

AV8 Uitgeven brochure Herziene Natuurbeschermingswet.

Zodra de gewijzigde Natuurbeschermingswet van kracht is zal het kabinet een handreiking uitbrengen waarmee een ieder duidelijkheid wordt geboden over de wijze waarop de afweging plaats dient te vinden. De brochure wordt opgenomen in het Beheersplan Waddenzee.

Bijlagen

behorende bij

Maatregelenprogramma

Waddenzee

2005 - 2010

Bijlage 1 **Beleids- en internationale zaken**

In deze bijlage worden in het kort een aantal relevante acties/ aandachtspunten over beleids- en internationale zaken t.a.v. het waddengebied beschreven.

1.2 Wijziging Natuurbeschermingswet

Naar aanleiding van een ingebrekestelling van Nederland door de Europese Commissie ten aanzien van de wijze waarop Nederland de Vogel - en de Habitatrichtlijn heeft geïmplementeerd is inmiddels een wetwijziging aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer. Over het wijzigingsvoorstel vond uitgebreid voorlichting plaats naar alle belanghebbenden in het waddengebied. Naar verwachting treedt de gewijzigde NB-wet 1998 in het laatste kwartaal van 2005 in werking.

De vergunningverlening op grond van de NB-wet 1998 wordt gedecentraliseerd naar de provincies met uitzondering van bij AMvB benoemde activiteiten waarvoor de vergunningverlening bij de minister van LNV berust..

1.5 Herziening "Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee" c.a.

Het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee 2 (RON2) is de opvolger van het in 1993 verschenen regionaal ontgrondingen plan Noordzee (RON). Het RON was gekoppeld aan een vrijwillige milieueffectrapport, samen bekend als RON/MER. Het RON-2 beschrijft hoe Rijkswaterstaat anno 2004 wet- en regelgeving vertaalt naar de dagelijkse praktijk en hoe ze omgaat met steeds belangrijker wordende maatschappelijke tendens tot verschuiving van het winnen van oppervlaktedelfstoffen van land naar rijkswateren, met name de Noordzee. Het RON-2 heeft de status van een regionale beleidsnota. Elke vijf jaar wordt het geëvalueerd. Op 8 juni 2004 heeft de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat het RON-2 vastgesteld en aan de Kamer aangeboden

1.6 Herziening "Structuurschema Militaire Terreinen (SMT2)"

Deel 2 en 3 van het Structuurschema Militaire Terreinen is inmiddels behandeld door de RPC, RROM en de Ministerraad. Op 25 juni 2004 aangeboden aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer. Op 8 en 30 november 2004 heeft de behandeling door de TK plaats gevonden. De aangepaste regeringsbeslissing (deel 3a) is vervolgens aangeboden aan de Tweede Kamer en de Eerste Kamer (januari 2005). Daarbij zijn geen wijzigingen t.a.v. beleid met betrekking tot de militaire activiteiten in het Waddengebied aangebracht.

1.8 Herzien "Planologisch Kernbeslissing Waddenzee (PKB)"

In 1998 is een evaluatie van de Tweede Nota Waddenzee uitgevoerd ter voorbereiding van een eventuele herziening van deze pkb. Bij de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsvoorstel 'Rechtskracht diverse planologische kernbeslissingen' heeft de minister van VROM aangegeven dat de Tweede Nota Waddenzee zal worden herzien. De huidige pkb is intussen verlengd. Deel 1 (regeringsvoornemen), deel 2 (reacties inspraak) en deel 3 (kabinetsstandpunt) van de nieuwe pkb zijn in 2001 uitgebracht. Deel 3 was in 2002 de basis voor de behandeling in de Tweede Kamer.

Door de val van het Kabinet Kok 2 kon de behandeling van deel 3 in de Tweede Kamer niet worden afgerond.

Ook de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening deel 3 heeft behandeling in de Tweede Kamer niet gehaald. De nieuwe Minister van VROM heeft vervolgens besloten om deel 3 van de Vijfde Nota als uitgangspunt te nemen voor een nieuwe Nota Ruimte. In die nota zijn ook de hoofdlijnen van beleid voor de Waddenzee opgenomen. Tevens zal er daarnaast een aparte pkb voor de Waddenzee blijven bestaan. Deel 3 van de pkb Derde Nota Waddenzee is daarvoor het uitgangspunt. Op enkele punten wordt nadere beleidsinvulling voorbereid (zoals

het beleid t.a.v. gaswinning, natuur en schelpdiervisserij). Ten behoeve daarvan is de Adviesgroep Waddenzeebeleid ingesteld die in maart 2004 haar rapport heeft uitgebracht.

In april 2004 heeft het kabinet de Nota Ruimte vastgesteld en aan de Tweede Kamer gezonden.

Het was de bedoeling om het aan het rapport van de Adviesgroep Waddenzeebeleid aangepaste deel 3 van de pkb Derde Nota Waddenzee, nadat het Kabinet zijn standpunt heeft bepaald, eind 2004 naar de Tweede Kamer te zenden. In november 2004 heeft de minister van VROM aan de Tweede Kamer gemeld dat een zogenaamde passende beoordeling uitgevoerd zal worden van de PKB Derde Nota Waddenzee. Begin 2005 is besloten om op grond van overwegingen van zorgvuldigheid tevens een strategische milieubeoordeling (SMB) uit te voeren van de betreffende pkb.

Op basis van deze besluiten is het vervolgtraject van de pkb bepaald. Het streven is om de passende beoordeling en de strategische milieubeoordeling uit te voeren voor het zomerreces van 2005 en hun doorwerking kunnen krijgen in de opstelling van een concept aangepast deel 3 van de pkb. Na het zomerreces volgen inspraak en bestuurlijk overleg over dat concept en de beide beoordelingen. Tevens zal aan de Raad voor Wadden advies worden gevraagd. De resultaten van inspraak, bestuurlijk overleg en advies worden verwerkt in een aangepast deel 3 van de PKB Derde Nota Waddenzee. Deze zal naar verwachting voor het Kerstreces 2005 aan de Tweede Kamer worden aangeboden.

Om een vacuüm op het punt van het rijksbeleid voor de Waddenzee te voorkomen is inmiddels eind 2003 de PKB Waddenzee uit 1993 verlengd tot de inwerkingtreding van de nieuwe pkb Derde Nota Waddenzee.

1.12 Opstellen Quality Status Report Waddensea (QSR)

Ter voorbereiding van de Trilaterale Regeringsconferentie op Schiermonnikoog in november 2005 verschijnt medio 2005 een zogenaamd Quality Status Report. Vanuit Nederland wordt de inbreng gecoördineerd door het RIKZ en EC van LNV.

In de eerste week van april 2005 wordt het Elfde Internationaal Wetenschappelijk Waddensymposium gehouden te Esbjerg (Monitoring and assesment in the Waddensea-foundations and perspectives).

1.14 Scheepsvolgsystemen

Op de Regeringsconferentie in Esbjerg (2001) is afgesproken nationale AIS volgsystemen vanaf de wal op te zetten voor schepen, overeenkomstig de relevante IMO en EU regelgeving en ernaar te streven dat een volledig netwerk voor het hele Samenwerkingsgebied binnen de GMDSS -A1 gebieden uiterlijk 1 juli 2005 gerealiseerd zal zijn, en te overwegen een gezamenlijk volgsysteem gebaseerd op alle nationale AIS volgsystemen op te zetten voor de Waddenzee en aangrenzende kustzeegebieden.

Langs de kust is dit systeem neergezet. Voor de Wadden wordt de introductie voorzien tegelijk met het opzetten van het nieuwe verkeerbegeleidingscentrum op Terschelling.

1.15 Toerisme

In september 2001 is op de interregionale Waddenzeeconferentie het Tourism Action Plan (TAP) van de IRWC vastgesteld. In november van dat jaar heeft de IRWC, voor de duur van twee jaar, een toerisme manager aangenomen die de uitvoering van het TAP op zich heeft genomen. Naast de uitvoering van het TAP was een andere taak van de toerisme manager de

internationale afstemming tussen beleidsmedewerkers en het toeristisch bedrijfsleven. In 2002 heeft de IRWC een Tourism Project Workshop in Franeker georganiseerd voor vertegenwoordigers van het toeristische bedrijfsleven en ambtenaren uit de drie Waddenlanden. Naar aanleiding van deze bijeenkomst is een concept van een marketing strategie voor toerisme in het Waddengebied ontwikkeld door een aantal partijen.. In november 2003 is een Internationale Gastronomy Award gehouden. Tijdens deze kookwedstrijd hebben restaurants uit de drie Waddenlanden tegen elkaar gestreden. Doel van deze wedstrijd is de promotie van regionale producten. Dit project is door de markt voortgezet.

Het TAP is eind 2003 door de IRWC geëvalueerd. Uit deze evaluatie bleek dat het TAP internationaal tot zinvolle samenwerkingverbanden en acties kan leiden. De IRWC is gedurende de twee jaar van uitvoering van het TAP wel tegen problemen aangelopen. Recreatieondernemers vonden de projecten uit het TAP onvoldoende bottom-up, ze zoeken veelal samenwerking bij de uitvoering van eigen projecten. Ondernemers willen niet gebonden zijn aan een actieprogramma. Opvallend hierbij is dat voor de IRWC de projecten uit het TAP juist wel bottom-up waren, omdat deze voortkwamen uit de aanbevelingen van Netforum. Een ander aspect is dat voor de verdere uitvoering van het TAP ambtelijke inzet uit de drie Waddenregio's nodig is. Tijdens de behandeling van de evaluatie werd duidelijk dat deze ambtelijke ondersteuning niet in alle regio's gegarandeerd kon worden. Deze ambtelijke ondersteuning was essentieel voor de verdere uitvoering van het TAP. Hierop is in 2004 door de IRWC besloten om met de uitvoering van het TAP te stoppen. De Stuurgroep Waddenprovincies hoopt dat bepaalde acties uit het TAP alsnog via het Wadden Sea Forum uitgevoerd kunnen worden.

1.16 Internationaal Park Waddenzee en Waddenzee Conventie

Op de Regeringsconferentie in Esbjerg (2001) werd erkend dat de regeringen van de drie landen in het verleden door verschillende partijen zijn benaderd met voorstellen voor nauwere samenwerking, zoals de ideeën voor een "Internationaal Park" en een "Waddenzee Conventie". Verzekerd werd dat deze en toekomstige voorstellen binnen de bestaande fora zijn en zullen worden bekeken op mogelijke voordelen, nadelen en mogelijkheden voor uitvoering, en dat de resultaten bekend zullen worden gemaakt.

Voor beide andere landen (Denemarken en Duitsland) zijn deze mogelijkheden op dit moment geen optie. Het onderwerp zal in een later stadium worden opgenomen (Zie AW 16).

1.17 Havenontvangstinstallaties

Op de Regeringsconferentie in Esbjerg (2001) is afgesproken (verklaring 56) om bij de bevoegde autoriteiten er op aan te dringen de nodige maatregelen te treffen om te voldoen aan EU - Richtlijn 2000/59/EG betreffende havenontvangstinstallaties voor scheepsafval, met name voor wat de uitvoering betreft van no-special-fee system in alle havens, en voor wat ladingresiduen betreft.

Eind juni vorig jaar is het wetsvoorstel Wet Voorkoming Verontreiniging door Schepen in verband met de implementatie van richtlijn 2000/59/EG betreffende havenontvangstvoorzieningen en ladingresiduen aangeboden aan de ministerraad, waarna de parlementaire behandeling begon met het aanbieden van het wetsvoorstel aan de Raad van State voor advies. Dat advies is inmiddels ontvangen en verwerkt in het Nader Rapport. Het Nader Rapport en bijbehorend aangepast wetsvoorstel en memorie van toelichting zijn inmiddels aangeboden aan het Parlement. De minister heeft, met het oog op de ingebrekestelling van Nederland door de Europese Commissie, het parlement gevraagd met enige voorrang het wetsvoorstel te behandelen.

De betrokken partijen hebben hun reacties gegeven op de voorgestelde bijbehorende

algemene maatregelen van bestuur. Deze reacties zijn verwerkt in het ontwerp. Het ontwerp wordt nu getoetst op administratieve lasten.

Met de meest betrokken partijen worden thans ook de bijbehorende ministeriele regelingen voorbereid.

Uitgangspunt bij de implementatie van genoemde richtlijn is dat de havens een grote vrijheid hebben om de afgifte- en inzamelmarkt in hun beheersgebied te organiseren. Zo hebben de havens de mogelijkheid om aanvullende taken op zich te nemen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat een havenbeheerder op basis van een lokale belangenafweging kiest voor sterker ingrijpen in de inzamel- en verwerkingsmarkt, dan in zijn eigen haven minimaal noodzakelijk is.

Bij het vaststellen van de bijdrage van de schepen wordt door de havenbeheerder uitgegaan van een benchmark. Op deze wijze wordt een gelijk concurrentieniveau gecreëerd tussen deze havens. Betaling van deze bijdragen geeft de kapitein afgifrechten, te besteden in de betreffende haven bij een bevoegde inzamelaar.

Het Rijk beperkt de afgifrechten niet door de afgifrechten te koppelen aan bepaalde afvalstromen.

1.18 Beleidsnota en beheerplan Noordzeekustzone

De Noordzeekustzone van Petten tot de Duitse grens is aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Voor dit gebied wordt zo nodig een beheerplan in de zin van deze richtlijn opgesteld. Daarin wordt aangegeven op welke wijze het gebied gebruikt en beheerd dient te worden om aan de instandhoudingverplichtingen van de aanwijzing te voldoen. Gegeven de externe werking wordt daarbij zo nodig ook rekening gehouden met de beleidsdoelstellingen voor de Waddenzee. In 2002 is er met verschillende betrokken partijen overleg gepleegd en is inmiddels in concept een algemene beleidsnota Noordzeekustzone gereedgekomen. Na het van kracht worden van de nieuwe Natuurbeschermingswet (2005) wordt het proces zo nodig weer opgepakt.

Binnen 3 jaar na inwerkingtreding van de Nb wet zal een beheerplan gereed dienen te zijn (2008). Momenteel vinden hierover onderhandelingen plaats tussen LNV en RWS.

1.19 Kabinetsbesluit over het Advies van de Commissie Meijer

Naar aanleiding van het Advies heeft het Kabinet besloten om de beroepsmatige kokkelvisserij op de Waddenzee te beëindigen in 2005. Door een uitspraak van de Raad van State geldt dit al voor het jaar 2004. De sector wordt schadeloos gesteld. Voor de mosselvisserijsector wordt gestreefd naar innovatieve werkwijzen die de bodem onberoerd laat. Deze nieuwe technieken moeten binnen 7 jaar ingevoerd zijn.

Het Kabinet stelt een Waddenfonds in het leven dat beoogt duurzame projecten te ontwikkelen in het Waddengebied ter stimulering van de economie en het milieu. Het fonds wordt gevoed via de extra aardgasbaten die ontstaan door het mogelijk maken van gaswinning vanaf het vaste land naar voorraden onder de Waddenzee.

Bezien wordt of een verandering van de bestuurlijke organisatie de hindermacht kan beperken en de regionale betrokkenheid bij de Waddenzee kan versterken.

Bijlage 2 Overige relevante zaken

In deze bijlage worden in het kort een aantal relevante acties/ aandachtspunten over de overige zaken t.a.v. het waddengebied beschreven.

2.4 Planstudie [ES]2-Afsluitdijk (Extra Spuicapaciteit en versterking van de Ecologische Samenhang langs de Afsluitdijk)

Naar aanleiding van wateroverlast in de voorgaande jaren is in 1999 de notitie "Aanpak wateroverlast" opgesteld. Deze oplegnotitie bij de Vierde Nota waterhuishouding (NW4) richt zich op een versnelling en intensivering van het beleid in NW4. Doelstelling van de aanpak wateroverlast is het duurzaam beperken van het risico op schade door wateroverlast. Bij de gekozen oplossingsstrategie staat veiligheid voorop. In de oplegnotitie wordt een plan van aanpak gepresenteerd waarin o.a. twee zogenaamde "no -regret" maatregelen voor het hoofdwatersysteem staan.

Eén van deze maatregelen is het uitvoeren van de voorbereidende werkzaamheden voor de uitbreiding van de spui/gemaalcapaciteit door de Afsluitdijk. In 1999 is er een planstudie gestart, genaamd [ES]2-Afsluitdijk, om uitvoering te geven aan deze maatregel. Als onderdeel daarvan is in september 2001 een procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) gestart. In mei 2002 zijn de Richtlijnen voor de MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk gepubliceerd. Onderdeel van de planstudie is ook onderzoek naar de effecten van het nieuwe spuumiddel en voorbereiding van eventuele mitigerende of compenserende maatregelen.

De ministeries van LNV, VROM en V&W hebben, buiten dit project, gezamenlijk een verkenning uitgevoerd naar de haalbaarheid van een brakwaterzone bij de Afsluitdijk. In september 2002 is deze verkenning gepubliceerd. Zoals het nu lijkt komt dit niet tot uitvoering.

Voor deze planstudie wordt uitgevoerd:

1. Het vervaardigen van een ontwerp voor uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk, zodanig, dat na realisatie van het werk de spuicapaciteit voldoende is om bij een relatieve zeespiegelstijging van 25 cm en een temperatuurstijging van 1 °C tot 2050 het huidige peilbeheer vol te houden. Veiligheid en het voorkomen van wateroverlast zijn hierbij het leidend principe. Een vispassage zal ook onderdeel uitmaken van het plan.
2. Het onderzoeken van de effecten van een nieuw spuumiddel om de noodzaak te kunnen beoordelen van mitigerende en compenserende maatregelen voor het nieuwe spuumiddel en het voorbereiden van deze maatregelen.
3. Het opstellen van een Milieueffectrapport (MER) en het doorlopen van de m.e.r.-procedure. Het aanvragen van vergunningen voor zover die voor de realisatie van bovengenoemde projecten van belang zijn. Het onderhouden van de communicatie die hiervoor wenselijk is.

Naar verwachting zal het eerste deel van het MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk, handelende over de locatiekeuze en de voorlopige inrichting in de loop van 2005 worden afgerond en tezamen met een intentieverklaring van de drie Bevoegd Gezagen voor het MER (de staatssecretaris van V&W en de colleges van Gedeputeerde Staten van Fryslân en Noord-Holland) over de voorkeurslocatie een ronde van informele consultatie en advies doorlopen, waarna begin 2006 een besluit over de voorbereiding van de bouw kan worden genomen. Is dat besluit positief dan kan er in 2008 met de bouw begonnen worden en kunnen de spuisluizen en de vispassage eind 2012 / begin 2013 in gebruik worden genomen.

2.5 Implementatie Kaderrichtlijn Water

Rijn-Noord

Op 13/10/2004 heeft het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO) Rijn-Noord de Rapportage Kaderrichtlijn Water Rijn-Noord 2004 vastgesteld. Dit rapport over de karakterisering van het deelstroomgebied Rijn-Noord maakt onderdeel uit van de Nederlandse rapportage over het gehele Rijn-deltagebied. Daarmee is de eerste stap gezet op weg naar het Stroomgebiedbeheersplan Rijn, dat in 2009 gereed moet zijn.

De inzet voor de komende jaren richt zich op het opstellen van een adequaat monitoring-programma, formulering van doelen voor natuurlijke wateren en wateren met de status sterk veranderd of kunstmatig. Vervolgens zullen scenario's voor maatregelen opgesteld worden. De maatschappelijke kosten en baten en de effectiviteit van de maatregelen ter realisatie van haalbare doelen zijn daarbij belangrijke elementen. De te leveren producten zullen door de waterbeheerders in een iteratieve proces tot stand worden gebracht. Dit is mede aanleiding geweest voor een gebiedsgerichte aanpak van werkzaamheden. De Waddenzee wordt daarbij als één gebied beschouwd. Het oogmerk van de gebiedsgerichte benadering is een intensievere betrokkenheid van gemeenten en belanghebbenden te kunnen realiseren. Daarnaast worden enkele thematische werkgroepen onderscheiden, die het gehele Rijn-Noordgebied bestrijken. Dit zijn de werkgroep Monitoring, de werkgroep GIS/databeheer en de werkgroep Grondwater. Alle werkgroepen opereren onder het Projectbureau Rijn-Noord, waarin alle waterbeheerders en de adjunct-stroomgebiedscoördinator zijn vertegenwoordigd.

Stroomgebiedsdistrict Eems

Samen met Duitsland is een Nederlands –Duitse structuur ingesteld t.b.v. een gecoördineerde implementatie van de KRW in het internationale stroomgebiedsdistrict Eems. Deze structuur bestaat uit een Stuurgroep Eems die namens Nederland onder leiding staat van de hoofdingenieur –directeur van Rijkswaterstaat, dienst Noord -Nederland. Onder de Stuurgroep functioneert een Coördinatiegroep Eems. De Coördinatiegroep dient o.a. te zorgen voor de afstemming tussen de 7 deelstroomgebieden die worden onderscheiden binnen het Eemsstroomgebiedsdistrict. Er liggen vijf deelstroomgebieden geheel op Duits grondgebied. De deelstroomgebieden Nedereems en Eems-Dollard liggen (deels) op Nederlands grondgebied. Nedereems wordt gevormd door dat deel van de provincies Groningen en Drenthe dat binnen het Eemsstroomgebied valt. Voor de uitvoering van de KRW in dit gebied zijn de provincies en de waterschappen verantwoordelijk. Het deelstroomgebied Eems-Dollard valt onder gezamenlijk Duits-Nederlands beheer. Namens Nederland is Rijkswaterstaat dienst Noord-Nederland verantwoordelijk voor de implementatie van de KRW. Hieraan wordt uitvoering gegeven door de subcommissie "G" Eems – Dollard en de "Arbeitsgruppe Wasserqualität Ems-Dollard". De arbeidsgruppe heeft in 2004 de KRW art.5-rapportage gepubliceerd: Karakterisering Deelstroomgebied Eems-Dollard.

Onder de verantwoordelijkheid van de Arbeitsgruppe wordt in 2005 gestart met het ontwikkelen van gezamenlijke ecologische doelen voor het Eems-Dollard gebied. Tevens worden een begin gemaakt met ontwikkelen van een gezamenlijke cq. op elkaar afgestemde chemische- en biologische monitoring.

De coördinatiegroep Eems draagt zorg voor het opstellen van o.a. het internationale stroomgebiedbeheersplan. De eerste aanzet tot het plan, de zogenaamde art.5 rapportage, is begin 2005 naar de Brussel gestuurd. In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de huidige problemen op het niveau van het stroomgebiedsdistrict.

2.6 Waddenzee Forum

In Esbjerg werd besloten een Trilateraal Waddenzee Forum bijeen te roepen als overlegproject, waarin belanghebbende gouvernementele en niet gouvernementele betrokkenen deelnemen. Het heeft als taak om op basis van de Gemeenschappelijke Visie, de Doelen van het Waddenzee Plan en de Gemeenschappelijke Beginselen, voorstellen uit te werken voor scenario's voor duurzame ontwikkeling en strategieën voor de uitvoering ervan en als bijdrage tot de verdere ontwikkeling van het Waddenzee Plan. Hierbij worden de bestaande beschermingsregimes in acht genomen en de economische ontwikkeling en de kwaliteit van het bestaan veilig gesteld. De resultaten van het Forum worden op de 10e Trilaterale Regeringsconferentie gepresenteerd. Voorzitter van het Forum is de Commissaris van de Koningin van Fryslân, de heer Nijpels. De financiering van het Forum is door Interreg geaccordeerd. De financiering via Interreg bedraagt 50% van de totale kosten van ca € 2 mln.; de andere helft wordt door de deelnemende partijen opgebracht.

Het Forum is in augustus 2002 van start gegaan. Het werk wordt gedaan in 5 werkgroepen voor de thema's: Visserij, Landbouw, Industrie en havens, Beleid en beheer en Energie. Met behulp van scenario's worden door de werkgroepen een aantal toekomstbeelden geschetst, waarna keuzes zijn gemaakt.

In februari 2005 is het werk afgerond. Hierna worden de aanbevelingen mede in de vorm van een actieplan voor de regeringsconferentie opgesteld.